*ZDENKA JUŠIĆ-SEUNIK*

# KNJIGA TIŠINE

*ZDENKA JUŠIĆ-SEUNIK*

# KNJIGA TIŠINE

*ZAGREB 1943*

IZDANJE KNJIŽARE J. KRATINA ZAGREB, GUNDULIĆEVE 11

TISAK HRVATSKE DRŽAVNE TISKARE U ZAGREBU

# KRISTALNI SVIET

# MIENA

Ovo je drugo doba nego što je bilo ono, kad smo sluteći bure, čuvali svoj mirni zaklon. Ovo je doba drugo po zbivanju koje protiče, a mi smo u kolu događaja, pa moramo samo napried i ne smijemo sustati.

U žrvanj vremena bacimo sve, ispunjeno i neispunjeno, snagu svoju, borbe neprekinute.

Zavitlaše nama sile, kojima brzinu mi ne odredismo, kojima zamah mi ne zaustavljamo — s njihovim vrtoglavo žurnim tokom lete i naši dani i mi u njima. Doista, sve je manje našega od prije u svakome danu, koji nov i odlučan ulazi u našu sviest i vuče nas sa sobom.

Sve je više i snažnije to, što rođeno u buri, nosi nemir u sebi i kidajući stare spone, traži za se rast u novome kraju.

Nad odrazima minulog zbivanja lomi se slika sadašnjosti — kroz nekadašnje jasnoće, a sada zamućene, prodrlo je do nas, što je u muklom tutnju iz daljina navieštavalo nove dolazke.

Zavitlaše nama sile, kojima se nitko ne može oteti i nose nas, ne odgovarajući nam na pitanje, kuda se žurimo.

Ovo je drugo doba, što sada živi oko nas i u nama — zemlja je natopljena bolima, a ispaćene duše žude za širinom.

Kada je to bilo, da smo prolazili istim ovim krajem, gledajući ga drugačije — kada je to bilo, da smo

poznavali ljude, koje nepromienjene više ne možemo sresti?

Treba doživjeti da se spozna, kako i u kratkom životu postoje neprohodni prostori između nekih naših doba, i kako, trajući žurno, ipak osjećamo da čitavi svjetovi rastu i nestaju u nama.



## KRISTALNI SVIET

Ne ulazi svatko oprezno i tiho u nečiji kristalni sviet — ne izlaze odande svi, a da ništa nisu pomakli sa mjesta.

Mnogi pokreti drugih ostaviše za sobom neke krhotine — mnogi su glasovi razbili tišinu nečije spokojnosti.

Ima nepresušne ironije, koja oštrim noktom para tkivo nečije iluzije, svlači nečije svečano ruho i naslađuje se tuđom golotinjom, koju više ništa ne može ni uljepšati ni sakriti.

Zašto diramo u ono, što nama ne pripada — zašto dopuštamo, da doršće tuđi stid, kad odkrivamo njegovo najintimnije.

— O, kako je smiešna tvoja vrpca! ruga se diete drugom djetetu, a ono je mislilo, da je taj nakit liep i ponosilo se njime!

— Tko će te voljeti, jadniče, pogledaj se bolje! — govore čovjeku, koji je zaboravio na svoju rugobu i htio bi se veseliti kao i drugi.

— Vjeruješ u vječnost sreće?

Smieh i zloba.

*

Vije vjetar, hladno je, naše su haljine pokidane.

Više je to tuga, što se javlja nego buna — više je to bol zbog poniženja nego mržnja.

Zašto to — zašto?

A odmah zatim sjevnu misao od pakosti crna:

— Mi ćemo to vratiti! Što je nama učinjeno, učinit ćemo i mi drugima. Narasti će i naši nokti, skupit će se i naš bies i naša snaga . . .

*

A jednako smo mali, kad nekome razdiremo njegovo, kao i onda, kada je nama naše razdrto.

Jednako smo tužni, kad vraćamo udarce, kao i onda, kad ih primamo.

Bieda je ista i uviek pod njom netko pada, a nitko se na njoj ne uzdiže.

Triumf u takvoj prilici tek je trenutačna opijenost.

Tuđe krpe, što više razdrte, nisu ni bolje, a ni jadnije nego što su naše.

Ne vriedi graditi na nečemu, što je tako nestalno i bliedo.

Pokupimo, dakle, šuteći krhotine iz svoga kristalnog svieta.



## KRIK

Krikovi naši prigušeni su kao mucanje kroz san i kao grcanje suza nedoplakanih. Krikovi naši pritajivana su radost i težnja, suzdržavana prietnja i bol. Obziri i navike stegoše elementarnost tih izražaja duše — nesigurnost i plašljivost omotaše srdce šutnjom, koju ne smiju razdrti provale sreće ni tuge.

Kada je čovjek dovoljno hrabar, da se probije kroz sve brane, koje ga zatvaraju u tiesnu njegovu krugu — kada je dovoljno iskren sebi i drugome, da uzmogne viknuti, što ga muči ili čemu se nada?

Vidim tihe prolaznike u čijim očima trne i najsitnija iskra velikog oduševljenja ili gnjeva — tražim u mirnim, staloženim pokretima odsjaj pravoga mira.

Slušam titraj zvuka glasova oko sebe, slutim u njima drhtaje i obiest, molbe i kletve i znam, koliko toga nosi ta srdca prema suncu ili prema noći.

Ne, nije moguće, da se samo površni utisci nižu u sviesti onih, koji šute.

Nije moguće, da se oni ne bune dok samo sitne radosti odgovaraju na njihove duboke težnje za srećom i smirenjem.

Tolikima svukoše svečano ruho duše i pustiše ih da goli dršću od studeni i stida.

Trebalo bi da osjetim njihov prosvjed kroz šapat, da ga čujem, kako se izvija iz tišine i kako raste prieteći, divlje.

Nema li nikoga da krikne nad sve glasove i šaptaje,

da se prolomi glas nad svim sagnutim glavama i pokretima u pokornosti?
O, takav glas čovjeka sa vrha divnog ushita ili strašnog bola — takav krik iznad svih obzira i zapreka, kao zastava obasjana žarom razcvala dana!
Krik, u kojem bi silno disali zanosi i borbe, ljubav i mržnja u jednom opojnom, nezaboravnom času.
Ali — naše je tek mucanje kroz san i grcanje suza nedoplakanih.



# ODREĐENJE PUTA

Od velike tišine u nama bude nam kadkada tjeskobno kao i od duge šutnje.
Čini se, život stoji daleko od nas, u nepreglednu prostoru, odakle ni šum ne dopire do naše sviesti, a srdce, koje je poželjelo radost jednog mirnog kuta, opet teži za nemirom svih odraza zbivanja na zemlji.
Tjeskobno je slušati, a ne čuti ništa, i htjeti poletjeti u susret svemu, što kao radost ili bol putuje svietom, a osjećati svoju daljinu od zbivanja i od ljudi.
Čudno je htjeti primiti u sebe opet sve ono, što protječe mimo nas, blago ili burno, a slutiti osamljivanje srdca, koje se povuklo od svih drugih.
U takvome času ne čujemo ni vapaj ni kletvu zbog nečije biede ,ali ne razabiremo ni ponositi zov nečije snage i vjere.
Udaljili smo se od lomljave razaranja sred bijesa i mržnje ,ali isto tako i od tihe pjesme stvaranja, koje obnavlja život u svietu.
Ne bolujemo ni zbog nepravdi ni zbog patnja, ali se također ne zanosimo ni na kakvom vrutku radosti i nade. Zaboravili smo na čas, kako peku suze, ali se ne sjećamo više ni kako zvoni smieh i kako prilazi srdcu mala i jednostavna ljudska rieč.
Ali kad zanieme svi glasovi vanjskoga svieta oko nas i kad je sve tako tiho, kao da nema ni daha za nas, rađa se naš strah zbog napuštenosti iz samoće.
Raste taj strah kao noć bez zviezda, a srdce strepi.
Hoće li u veliku tišinu samotničke čame doprieti glas,

koji bi razbio mrtvilo u nama i pozvao nas na naše mjesto u zajednici sa svima?
Vjerujemo: makar će drhtati duša pred spoznajom nekoga jada, dobro je razabrati zbilju kao i prije.
I slutimo: makar ćemo se sagnuti opet mnogo puta pod težinom nekog bola, potrebno je osjetiti vezu sa životom i ne biti odvojen ni od radosti ni od stradanja ljudi.
Makar ćemo zagledati u oči i mržnji i zloći, znat ćemo, da je to zlo nesreća i neznane nam braće i svih nas s njima, pa makar ćemo opet klonuti, po određenju svoje sudbine mi ćemo se i dići.



## NAŠA DJELA

Koliko muke u našim djelima, krvi i grča sažetog iz srdca — koliko je snage u njih pretočeno, i dobre radosti, i bola prolomljenog.
Koliko je života u njima uzdignutog, pobjede neke i uztreptalosti sanja — koliko je sadržano u njima vedrine i bura i kako o svemu tome jednom govore.
A govor je njihov tih, kao suzdržani šapat sred šutljive noći, i govor je njihov moćan i raste sve silniji.
Jednom smo blizu svojim djelima ,a zatim ona odmiču od nas i pripadaju neprohodnim prostorima i daljinama.
Na rukama nam živi odsjaj njihova sjaja ili titraj sjena od njihova mraka.
Neka djela su težka i ništa se od njih nije okrnjilo, dok se druga čine krhka i pod najblažim dodirom i samim dahom uspomene.
Izmjenjuju se njihova postojanost i lomnost, pa nagnuti nad njima htjeli bismo znati, po kojoj su cieni postala najskuplja.
Da li po maru našega građenja ili po kliktaju sreće kada su nastala? Da li po žrtvi i trpljenju ili po zadovoljstvu stvaranja?
Čitav život prolazi pred nama sadržan u njima, jednom se osmjehujući tiho, drugi put s krvavom stigmom na čelu.
I lomni kristali sjećanja čudno i bolno pritištu.
Ruke grabe u mrak i spuštaju se klonule.

Oživljuju zgode najdavnije i odrazi likova skoro već zaboravljenih — javlja se nekadašnje vjerovanje u veličinu nečega, što je bila tek tlapnja.
Kuca tajanstveno srdce naših djela ,kuca našom krvlju, kadkada sasvim blizu, onda daleko.



## TEŽKI ČASOVI

To su časovi, što gase svietla sred samoće gorke i tuge beznadne.
Sviću nad lutanjima nemirnih i nad maštanjima sanjara — nad traženjima budnih i nad opijenošću sretnih.
Ulaze u tugu slabih, a ne zastaju ni pred ponosnom vedrinom jakih.
Nose spoznaju o naporima postignutima, snovima probdivenima i mukama propaćenima.
I ruše nade smione i varke najmilije.

Onda vide moćni svoju snagu u sjeni prolaznosti, a bogati spoznaju siromaštvo svoga novca, kojim ne kupuju vriednosti najveće.
ljubavnici osjete da je kadkada daleko srdce najdraže, i stvaraoci znaju, kako se ne mogu dovinuti do ispunjenja svoje težnje najviše.
Što je to, što itko učini, a djelo je njegovo najbolje — što je to, što ikome potpuno pripada, a trebalo je biti najljepše?
Ušuti glas, što zapovieda, a utihne i zanos sretnika.
Ušuti i glas, što zapovieda, a utihne i zanos sretnika.
Nemoć pred silom ljudske kobi potrese u grču očaja.
Istina o biedi zbaci krinke razkošne.
To su časovi, što gase svietla sred samoće gorke i tuge beznadne.

## ODNESENO BLAGO

Nepoznati tat putuje, ponievši nečije blago.
Odnio je priču o čudu snage, o glasbi sanja. Odnio je toplo svanuće u krugu ljudi dragih, poklon svietlih misli, srebrna krila nada.
Sve će to razdati putem, a orobljeni ostati će tužan na svom pragu.
Tat je već daleko i ne može ga stići.
Tišina će ući u kuću, ugasit će žive boje dana.
Činit će se davno, što je nekada bilo.
Trajati će dugi sati.



## TALOG U ČAŠI

Oživljuje sviest o pravom izgledu nekih stvari, o šupljikavom tkivu obmane i o zbilji.
U čaši, iz koje pijem, uhvatio se talog — piće ima okus gorčine.
Trpki su cjelovi bratstva koje primih, a sumnja me muči. Nije to nepovjerenje radi toga, što ne bih vjerovala, da ima negdje ljudi, koji su mi srodni — nije ta muka radi toga, što bih smatrala, da je uviek račun nečijeg interesa nad glasom duše.
Ja ne sumnjam da postoje drugarstva i velike požrtvovnosti i krasne ljubavi, ali zar meni priđoše bliže? Život je puzanje ili let — trzanje prikovanih krila ili osvajanje daljina, a mene je sumnja sagnula za stolom, za kojim nikoga drugoga nema i samo je čaša preda mnom s talogom gorkim.

# SAMOĆA

Tko bi znao reći, zašto plače diete, dugo i tužno, te sjaj zviezde, što proviruje kroz prozor, njega ne tješi!
Napolju je noć osvietljena mjesecom, ali otkinut mu je dio, možda ga se boji diete, a njegov strah nitko ne osjeća.
Možda je mrak dojašio na konju griva razpletenih, ali topot tih koraka nitko drugi ne čuje.
I nikoga, nikoga nema da razabere, kakova priviđenja uplašiše diete, o čemu ono tuži, zaštitu tražeći, nekome nevidljivome.
Zato nitko ne zna, zašto plače, dugo i tužno, te sjaj zviezde, što proviruje kroz prozor, njega ne tješi.



# ČOVJEK GOVORI STVORITELJU

Moćni, jer je Tvoja snaga neizmjerna, slabost moja htjela bi primiti od Tvoga obilja.
Veliki, jer Tvoje je sve u svietu, htio bih rasti, da Tvojoj veličini otmem dio za sebe.
Mudri, ma da su u Tebi odgovori na sva pitanja, što muče, želio bih da budem sličan Tebi, pa i to, da znam više od Tebe.
Moja je težnja da Te stignem, zaboravljajući kako si visoko, da uzmem od Tvoga sjaja i onda, kad sam od Tebe daleko.
Moja je borba da Te nađem i da Te svladam — moja je želja da i onda, kad ja ne mogu do Tebe, Ti siđeš k meni.
Oholosti moja, kako da budeš manja!
Boli moja, kako da budeš tiša!
Ta nisam moćan da sobom vladam, a sanjam o gospodstvu svome.
Nisam velik da se uzdignem sa zemlje, a vjerujem, da bih mogao zadiviti Tebe.
Nisam mudar da sreću za se nađem, a mislim, da bih poput Tebe mogao stvarati odluke, pravedne i krasne.
Ali kada poželjeh u ljubavi i žrtvi sličiti Tebi?

# POSLANSTVO JAKIH

## POSLANSTVO JAKIH

Oni, kojih je duša vihor u sparnoj zastalosti zraka, a rieč im moćno zazivlje visine, trebali bi stati ispred svih, koji teže za prostranstvom svome koraku i sanji. Oni, koji dišu snagom razmahanih pokreta i razbijaju njome uspavanu tišinu nečijih misli i osnova, trebali bi poći izpred svih ostalih, koji se kreću u tiesnom krugu, a slute skrivenu ljepotu u osvajanju širih staza. Pa ako je plahost u očima mnogih, neka gori divljinom pogled jakih, koji ne znaju za malodušnost i strah; ako mnogi ne govore dosta glasno, neka jekne glas neustrašivih, glas s prodornošću njihova saznanja.
Oni poznaju zamamnost polazaka u daljine i mogu lomiti sve, što veže uz male, svakidašnje stvari. Proročki gledaju u smisao napora i borba na kraju nekog mučnog puta i mogu se trgnuti i za neznana brata, od kojega se često traži za kratki rast izvan sjene preskupu cienu.
Toliko ih ima, čiji prigušeni glas ne pomiče ni najmanji kamen o kojega se spotiču idući — toliko ih ima, kojih ni najveći zanosi ne mogu odkriti ni sebi ni drugome tajnu, zbog koje se raduju najljepše radosti i tuže najgorči bolovi.
I mnoge istine, skrivene tako u njihovoj duši, ne pomažu u njihovu životu — i mnoge nepravde, koje oni čine i koje su njima učinjene, ne izgradiše, zatvarane u tjeskobi šutnje, nove spoznaje u njima.
Jaki, kojih je rieč munja što sieva, a zamah neslomljen, trebali bi progovoriti u ime svoje i u ime ostalih, o

svemu, njihovom i svome — oni bi mogli ponieti luč, koja bi osvietlila sva traženja i borbe.
Njihovo je mjesto izpred svih, u sparnoj zastalosti zraka, sred uzpavane tišine i klonulosti sanja. Njihovo je mjesto i sred razkošna svietla i sred najgušće tame.



## U VEČER

Kišna večer. Žurim se kroz grad i tražim, hoću li sresti nekoga blizkog, komu bih rekla . . .
Ima nešto važno što nosim u duši, a ljudi, ponajviše, slučaju samo rieči i ne slute njihovu pozadinu — oni se priviknuše da gaze po pličacu, gdje je sigurnije i obala je blizu, gdje ih ne mogu povući struje i smutiti dubine.
Kisnu prolaznici i zidovi kuća —636 dršće moja misao na zimi i na vlazi, ko sitna, treptava luč, koja se guši.
— Ne dajte, da ugasne!
A netko se smije, zidovi se tresu od toga smieha i zamire srdce.
— A što je važno? — kao da se ruga nečiji glas. — Što je to, što hoćeš dati drugima? Zar ne znaš: kao što ti nosiš svoju luč, nose je i drugi i ne trebaju tvoje!
Ogledavam se. Nikoga nema. Tiho kuca voda u žliebu. Kiša.

## ILUZIJA

Volim iluziju svoju o očima čistim i srdcu dobrom.
Volim svoj san o čovjeku, koji se za griehe kaje i teži k visinama, ma da je malen.
Čuvam taj san, da u svietu ima više ljepote i da se put do svake duše može naći. Vjerujem, da će sretnija biti djeca, što rastu, i da će graditi njihove ruke, što mi razorismo, a ne znasmo zašto.
Moja je iluzija meko tkanje, što ga iztka jutro, dignuvši se sa svog loga. Po njoj zlato pada na svu muku dana, u njoj živi sve, što je dobro i drago.



## U OČIMA MOJE MAJKE

U očima moje majke takav je povjerljiv osmieh, koji vjeruje svima. Pogled je u nje djetinje čist i bezazlen, kao da nikada nije prodro u tamu zla i muke.
Neki put se pitam, gledaju li istinu njene oči, kad je ta istina njoj drugačija i bolja.
Htjela bih znati, nije li njoj ostala skrivena zloba i bieda ljudi, te ne zbuniše je nikad zli, ni zbivanja težka.
Možda je to pouzdanje u dobrotu, što vidim u pogledu njenom, pouzdanje, što se ne lomi, ma da ne prima za uzvrat na punini tuđega dara.
Možda je to život davne, tople sanje u očima moje majke, ali nad svim, znam, to sjaji ljubav sama.

## SNAGA

Poruga tuđa htjede oboriti pjesmu u zanosu njezina leta.
Prezir se htjede narugati smjernosti molitve tihe.
Buka se uzdigla da preraste svaki osamljeni glas, koji se ne stapa s njom, nego traži melodiju za se.
I mišljahu vikači da se lako dosiže dušu u njezinu letu i da je jača snaga ruga od hrabrosti smjernih.
Viknuše još jače, da bi uživali u svojoj moći i u odgovoru jeke.
A kad se smiriše na čas, što čuše? Javio se opet molitve šapat i pjesma srdca.



## KRIŽEVI PATNIKA

Mislimo neki put, da smo dovoljno jaki da primimo na se križeve svih onih, koji pate. Povjerujemo, da bismo se mogli dati razpeti zbog bijede neznanih bližnjih i zbog njihovih krvavih tuga.
A padamo i pod vlastitim križem i zazivamo spasenje. Strepimo i pred razpećem zbog svojih boli, a da ipak ne možemo otupiti oštricu ni jednom čavlu, koji će nas raniti do krvi.
Naše je samo da približimo srdca jedni drugima i da ne pogasimo u njima svietlo utjehe, koju duša zna u bratstvu sa svima.
Što mi možemo, samo je to, da si u pohodu pod križem pružimo ruke: ja i ti.

## RAZGOVOR SA SRDCEM

Gradilo si kuću od sunca, da je izpuniš sobom i da svaki njen kut primi odraz tvoga postojanja.
Kucalo si na mnoga vrata, da ti otvore, ne skrivajući radosti svoje zbog sna o kući najljepšoj.
Ali gradnja je bila mučna i polagana i sunca je često nestajalo.
I mnoga vrata otvarahu se nerado, a iza njih je živio rug i tjerao te od sebe.
Nahrupila je bura i rušila, što si gradilo, pa na pragu tog razvaljenog doma, zaplakalo si, srdce, od tuge i straha.
Bilo si napušteno i biedno u borbi s jačim i spoznalo si, da si još daleko od cilja, koji se činio blizu.
— Gle — rekoše — srdce ludo! Gle, tlapnje smiešne!
A kad je minula bura, o, srdce moje, iznova si gradilo kuću od sunca — opet si kucalo na mnoga vrata.



## O MOJIM SNIMA

Kada vas zavoljeh, moji sni?
Jednom su tamne sjene rasle iz vas i mučili ste me strahom.
Onda je buđenje bilo dobro, jer ste bliedili pred istinom, koja je svitala u vedrim danima i osmiesi se rađali nakon što vi prođoste.
Bit će, da vas onda zavoljeh, sni težki, jer bijaste samo obmana, iza koje još svjetlije sinuše radosti nepomućene.
A zatim — dolazili ste razpjevani u nadama, topli i mladi od razcvjetanih zanosa. Opijali ste me svojim dahom, ljuljali me na jednom dragom srdcu, dizali me nad staze zagrađenih vidika i vodili me daleko.
Buđenje bijaše onda gorko, jer stvarnost je opet vas pobjeđivala i zamračila blistavi put, koji ste ostavili.
Bit će, da vas onda zamrzih, sni dobri i sretni, jer bijaste samo obmana, iza koje ostadoše siva jutra i tuga moja neutješna.

## NEIZVJESTNOST

Omrknu takav dan, kad nam se čini, da iz zasjede vreba nečiji korak pred našim vratima, a izdaja je skrivena na dnu tuđeg pogleda.
Netko lukav i hladan smieši nam se možda blagim osmiehom, a njegova zla misao traži za nas bezazlenu rieč i pokret nevinoga.
Netko nam prilazi bliže, kuca na naša vrata, tiho, zatim glasnije.
Povjerovali bismo: to dolazi prijatelj i samo je naš strah čuo korak, što se šulja iz zasjede.
Ali blagi osmieh može kriti mračnu dušu, a bezazlena rieč okrutnu misao.
Hoće li nas zagrliti došljak, a zatim nenadano udariti?
Svjetlost se lomi, obrisi stvari su mutni, u tamu roni naša gorka slutnja.
— Brate! — šapnu netko.
I sve je opet tiho.
Na pragu stoji došljak.
Da li to osmieh ili nož mu blista?



## ZIMSKA PRIČA

Svanjuje zimsko jutro u bjelini sniega, što je pao prošle noći. Kao zviezde blistaju ledni kristali.
Tiha je priča tog zimskog jutra o zaleđenim riekama i potocima i usnulim šumama. Tajanstven je šapat borova, kroz koje putuje drhtaj.
Ali u šaptu, koji se vinuo nad sniežnom bjelinom, prosu se i slutnja, da se negdje vedri djetinji smieh sudario sa strepnjom i da je zamro uzklik radostna čuđenja pred nečijom čamom i patnjom. Rekoše driemovni luzi, da čuše tužni krik, a ne bijaše sam, nego odgovor primi, i spomenuše dalje, da pod hladnim mjesečevim svietlom vidješe krv, koju je tad iz nevidljiva vrta prekrilo cvieće.
Jutro zamišljeno sluša. Sve je tako bielo, i čisto, i blago. Uvijeno u snieg drveće sve niže spušta granje.

## VJERUJEM

Vjerujem, Vječni, da čuješ prije nego druge, moćne i glasne, kada Te zazva tih glas nekog siromašnoga moga brata.
Pa kad on iz osame svoje Tebi govori o svojoj bijedi, Ti, mudar i dobar, sve si mu bliže, što je zemlja za nj tvrđa i ljudi njemu dalje.



## ODKUPLJENJE

Biti vriedan odkupljenja od počinjenih zala i našom krivnjom propaćenih boli, koliko mnogo treba svladati da dođemo do toga. Koliko krvi srdca treba da se prospe na našu biedu, da je očistimo od rugobe — koliko skrušenosti treba da padne izpred naše umišljene veličine, da se na toj istinitoj poniznosti srdca uzvine duša, oslobođena i vedra.
Biti vriedan mira u sebi i svoga novog puta poslije mnogog lutanja i pada, znači pronieti srdce kroz trnje i izmoriti se na kamenju puta — znači šutke otrpjeti jad i dršćući pred strahom ne slomiti se od njega. I biti sviestan zla, a željeti dobro, i pateći zbog jarma slabosti i muka, ljubiti čas stečenog spokojstva, kad se uz naš korak više ne vuče sjena.
Koliki ne će da znaju, da je samo jedan put do svoga odkupljenja od bijede i počinjenih grieha.
Ne će da znaju, da je to mučan put, kojega dužinu ne smanjuju ni molbe ni suze.
Ali kad se uzvine duša u skrušenosti budne sviesti, izpunjuje bratstvo s čovjekom sretnim i biednim. Tad su visine opet njene.

## KAKO DA MI POMOGNEŠ?

Kako da mi pomogneš, Svemoćni, kad Te tiho zazovem? Dao si mi snagu, da stvaram iz nje, a na kraju će se vidjeti, da li učinih više dobra ili zla. I volju si mi dao, da odlučim, što ću odabrati, pa ako odabrah krivo, pravedna bit će moja patnja.
Kako da mi pomogneš, kad ne znam, kamo da Te zovem, u svjetlost svoju ili u tamu?
Razni putovi čekali su na me, iza svakoga od njih bijaše neki početak novi, a boli stare i čežnje znane.
Kako da staneš uza me, kada viknuh toliko puta, da sam i ponosna i jaka?
Dopustio si, da gradim mučno i polako zaklon svoj, djelo svojih napora i težnja, a kad, prignuta pod teretom, ugledah, što je bilo moje, rušila sam to sviestno.
Kako da mi pomogneš, Svemoćni?
Kada Te ne bi bilo, lutala bih za Tobom, dok Te ne bih našla, a kad si mi blizu, rvem se s Tobom i hoću da budem od sudbine svoje jača.



## TUGA U PREDVEČERJE

Poput svieće, koja ostatkom svoga stienja brani svoj mali, svjetlucavi život, gasne i taj dan.
Osvietlio je jedan krug, ostavljajući izvan njega u tami mnoge stvari, a u tom osvietlenom prostoru drhtnula je moj prevelika nada.
Oživjela je i burna mladenačka sanja.
Sinula je težnja, luda i davna.
Probudiše me driemovne snage — opiše me čudne slutnje.
Sjaj moga kruga ušao je u moje oči, a toplina prenula mi srdce.
Sada je vrieme, rekoh, a da nisam znala, što da počnem, ni kamo hoću.
Tišina mi prebi glas, prerastavši preko sviju rieči.
Tama je nadirala, skrivajući u sebi zavodnička obećanja i podmukle prietnje.
U krugu svietla izgarao je dan mudro i polako.
A nada moja postajaše sve veća.
I težnja moja srnu u plamen buntovne i divlje.
Snaga mi poželi borbu za smisao života, čist i vedar.
Slutnje, čudne slutnje šapnuše mi, da je moguće blizu, sasvim blizu meni i mala ljudska sreća.

Stienj dana dogorjeva i već gasne.
Gorio je od radosti mojih snova, od miline moga vjerovanja, od žestine mojih odluka, a ipak sada trne i nestaje.

Dadoh mu hrabrost svoju i buntovnost prkosa, a ipak je svietlo njegovo sve slabije.
Još mi osta samo strah i bol u ovo predvečerje.
Znam, od toga dara svietlo bi sinulo ponovo, sinulo bi još jednom i snažnije nego ikada.
Ali znam, da bih onda vidjela, da su mi oči upale, a ruke umorne.
Plamen bi svietlio, hraneći se darom obilatim i razabirala bih, što je bolje ostaviti skriveno.
Neka tama, dakle, pride još bliže — neka šutnja legne na srdce.



## SVAKOGA DANA

Svakoga dana tražiš čudo izpunjenja najdražega.
Stvari, s kojima se susrećeš, obične su, i ljudi, koji ti prilaze, daju ti premalo.
Na pritocima kaljavih voda hoćeš utažiti žeđ za svježim napitkom — među mrvicama tražiš srdcu gostbu obilatu.
Hoćeš ozdravljenje na izvorima bolesti svakakvih i odmora tamo, gdje je sve nemir i pobuna.
I ljubavi želiš među mržnjom nabujalom, a praštanja među težnjama za osvetom krvavom.
Što bi ti htio naći, utjeha je najrjeđa.
Stojiš sam i napušten i ne vidiš, da ti pružam ruku, da pođemo zajedno.
Tako svakoga dana tražiš čudo izpunjenja najdražega.

## U BOLNICI

Kad se smiriše moji supatnici u sobi i zadnji je njihov uzdah prije sna pokrila šutnja, otvaram oči i slušam. Noć prolazi pored mene tihim koracima, ali dok nekima nosi spokoj, meni razbija i biedne njegove ostatke, pa uzalud pokušavam položiti glavu na krilo odmora. Budna sam kao usred dana, a žalostna, kao što je žalostan lutalac, koji je opet zastao daleko od svoga doma i kuca na tuđa vrata.
I ja sam čitavi dan zazivala odbjeglo zdravlje i poklon tišine, u koju ne prodiru bolovi, a misli moje prolazile su stazama dugih mojih čeznuća i kratkih radosti. Duša je tužila zbog patnja, koje je primila, a tielo se buntovno trzalo u grču svojih muka, koje su postajale glasnije. Misao je tjeskobno prodirala do ciljeva nekadašnjih napora i što je upornije nastojala osvietliti, što je bilo: rad i uspjehe, zavist, gladnu mržnju i mrvice ljubavi, to je sve to dalje odmicalo, gubilo se u magli, postajalo nedohvatno. A istovremeno tielo se ozivalo sve jače i njegovi su krikovi potiskivali vapaje duše.
Sada noć prolazi pored mene, razbija mi biedne ostatke spokoja i budna sam i žalostna.
Zaspaše bolestni u sobi, a mene grize bol, vlaži mi čelo znojem i grči se u meni.
Žedjam za vodom, za kapi vode, što svježa silazi na usne pa slušam: to slapovi šume i ruše se i teku po meni i ja ronim u njih — to je odmor blagdanski i pod svodom krošnatih stabala, uz šum lišća i cvrkut ptica, što se bude od sna.



Žedjam i jasno osjećam: sve težnje mnogih mračnih putova ulaze u tu jedinu težnju, koju boluje tijelo i sve, što je u toj noći najneutješnije i najcrnije, postalo je takvo zbog moje bezpomoćnosti i zbog bola, što me razdire.

O, što ja želim u toj noći težkoj, što ja zazivljem u tim satima mučnim, što biju u mojim sljepočicama?
Najmiliji ne bdije kraj mojega uzglavlja, pa ipak, ma da u nepreglednim daljinama nazirem njegov lik, ne plačem zbog toga.
Prijatelji spavaju mirno i moj korak ne prolazi kroz njihov san, ali i zbog toga se ne bunim.
Moja su djela, započeta, a nedovršena, ostala čamiti u tišini, nemilovana ni od koga, a osmjehujem se na njih bez suze u oku.
I čežnje moje lutaju za izpunjenjem dalekim, a ja se ne tužim zbog njih i puštam ih, da obilaze putove mračne i visove najstrmije.
Ja želim kap vode na usni i čas smirenja, da klone bol otrovni.
Slapovi mi divlje šume u krvi.
San što je otišao od mene, sja u zviezdi, što trepti na nebu.
Nemam snage da pružim ruke za njim, ni da ga zazovem.
Bdijem i slušam kako noć tiho prolazi.

## U JEDNO JUTRO NOVO

Kad zasja sunce nad zemljom onoga dana, koji će svanuti miran poslije težke borbe, bit će taj dan velik i čas svet.

Sjati će sunce nad poljima, što će opet rađati kruhom svoj djeci zemlje nesretne — dići će se blagoslovljeno sunce nad šumama i bregovima, nad riekama i morima, nad selima i gradovima.

Bit će kao uviek, kad putuje sunce nepreglednim nebeskim stazama i — bit će drugačije.

Prestati će zlo, što je razkidalo dobre grudi zemlje i ubacilo u njih sjeme bola i kletve — vapaji nevinih i uzdasi umirućih umuknuti će u to jutro novo.

Odbačeno ležat će oružje, što je ubijalo, prazni ostat će šančevi, u kojima se ljudi skrivahu, opustjele pružit će se ceste i drumovi, kojima više ne će kretati vojske bezbrojne.

Sela i gradovi ne će više gorjeti u plamenu razornome — domovi se ne će rušiti i pokapati ognjišta — sablasne, goleme ptice iz visina ne će nositi smrt na krilima, što se ponosno uzdižu k oblacima.

Samo ruševine i grobovi, rasijani posvuda po svietu, svjedočit će o patnjama neizmjernima.

Pitati će mnogi, nije li mir još obmana, pa zagledavši se u razrovanu zemlju, što je krvlju natopljena, priznati će svoj grieh i suzama će krivnju izpirati.



Bit će taj dan velik i čas svet, što će ulaziti u zbunjena srca ljudi, da ih osvietli i ruke ljudi da uzdigne, ruke njihove krvave i nemoćne.

Putovati će sunce nepreglednim nebeskim stazama i bit će kao uviek, a bit će drugačije.

## U TIŠINI

Kako je već dugo, što zaboravih govoriti, da me razumiju drugi?
Zavukla sam se u svoju tišinu i ne razbih je riečima.
Slušala sam govor oko sebe, ali kad sam i prisluhnula pažljivije, ne čuh ništa osim žamora ili vike.
Misao je ostala skrivena iza zastora očiju, povučena na dno srdca, zbunjena i prestrašena.
Slutnja o neizkazanim sanjama i bolima tek bi sinula na čas i utrnula.
Drugi govore razmetljivo ili oprezno; nisam mogla razabrati, što je njihovo i najdraže i najskuplje.
Prezrela sam laž samodopadnih hvalisanja i razžalila sam se zbog nemoći njihova straha i jadovanja.
Tražila sam i sama rieč kao vezu s drugima, ali rekoh malo ili sam šutjela.

Kako da priznam da se radujem, a da bude moje priznanje čisto i prozračno kao moja radost — kako da izrazim da trpim, a da taj izraz obuhvati u istinu svu moju tugu?
Kako da mi riječ dirne sanju, a da bude ta riječ dostojna i dragosti njene i krhkosti i uznesenja — kako da riječ priđe k čovjeku drugom, a da ga ne povriedi i da je on ne prečuje u buci?

Zaklapam oči i šutim.
To je poniznost pred veličinom neizkazanog, a vječno živog u nama.



To je snaga u tišini, što crpi iz pregaranja i zori u samoći.
U toj šutnji su skupljena previranja najgorča i nadanja najskuplja.
A prostori rastu između drugih i mene.
Tuđi pogledi zastaju na meni, onda odlaze dalje.

Kako je već dugo, što zaboravih govoriti, da me razumiju drugi?
Da li sam to uobće ikada umjela?
Zavukla sam se u svoju tišinu i ne razbih je riečima.

## MOJ STARI DOM

Stari moj dome, tebi se vratih u satu tišine i sjećanja.
Bio si mi često tiesan, kad sam željela širine oko sebe i bezkrajnost vidika.
Bio si mi često siromašan, kad se budila moja želja za bogatstvom i tuđom razkoši.
Bio si mi suviše tih, kad je buka izvana dopirala i do tvojih vratiju i zov nečije čežnje dopirao i do tvoga praga.
Ne upoznah onda vrijednost zaštite, kojom si me okružio — ne spoznah, odakle sigurnost zboga topline, što je iz tebe izvirala.
Smireno si čuvao moje male radosti i čemere i rast mojih težnja i nemira.
Gledao si blagi tok mojih dana u izmjeničnoj igri svietla i sjena i znao si za sve, što bijah ja, u dobru i u patnji.
Kad se otrgnuh od tebe, mislila sam, da je to kucnuo čas, da gradeći nešto novo, srušim tebe.
Al ne sruših te nikada i ti ostade, sakrivši u sebi život, što je bio moj i takvog ga mogu naći još samo u tebi.
Na putove nove ponesoh srdce, ali ono je prošlo njima, ne savivši za se gniezda nova.
Otvorila sam širom vrata, ali nikada više ne čuh onakav zov čežnje, što je mamio nekad, i povukavši se opet, nikada više ne zaronih u onakvu smirenost, kakvu sam ostavila u tebi.
Stari moj dome, tebi se vratih u satu tišine i sjećanja.
Daruj mi dobri čas, što će sinuti u tebi, plamtjeti i izgorjeti.



Pusti me u krug svoj čudni, u kojem ne umrieše davni dani, ni suze, ni osmiesi.
Povedi me kroza se i pokaži mi još jednom, što je sve bilo moje u životu i u sanjama.
Ako sam te i ostavila, nisam te zaboravila.
Ako te srušiti htjedoh, kajem se i volim te.
Pripadam tebi i pod tvojim krovom želim se odmoriti.
Za čas kratak, što će moje oči za stvarnost zaklopiti.
Za čas taj, što će me smjernu pred tobom pokloniti.

## *BILJEŽKA O KNJIZI*

*»KNJIGA TIŠINE« je četvrta zbirka pjesničke proze Zdenke Jušić - Seunik. U opusu njezina dosadašnjeg stvaranja koje obuhvaća i tri romana, zbirku novela i zbirku priča za djecu, »Knjiga tišine« donosi pjesme u prozi, napisane dielom u godini 1942,, a dielom u godini 1943. U književnom djelovanju autorice, koje se očituje na raznim područjima, najznačajnije je izražavanje u lirskim zapažanjima, što poniru u tajne ljudskog srdca i traže suptilnu ljepotu. Ova pjesnička proza o kristalnom svietu i poslanstvu jakih, a nastala u težko vrieme rata, govori iz tišine za tišinu, u kojoj zriju težnje za ljepšim shvaćanjem života.*

## SADRŽAJ

### KRISTALNI SVIET



### POSLANSTVO JAKIH